

به نام خداوند جان و خرد
کز این برتر اندیشه برنگذرد

گشایش کتاب

کتاب نظریه‌های جامعه‌شناسی، حاصل پژوهش، کنکاش، تدریس و مطالعه چندین ساله در متون جامعه‌شناسی و آثار مختلف است. اگرچه آغاز مطالعات نگارنده به سالهای قبل از انقلاب اسلامی باز می‌گردد، تنظیم مطالب به صورت حاضر و خاصه تصمیم به انتشار، در چند سال اخیر اتخاذ شد؛ زیرا که درس «نظریه‌های جامعه‌شناسی» در رشته علوم اجتماعی و گرایشهای مختلف آن در دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاهی عمومیت یافت. برخی فصلها و بخشها، ضمن تدریس در دانشگاه، در سمینارهای «حوزه و دانشگاه» نیز مطرح شد و مورد نقد و بررسی همکاران و محققان ارجمند قرار گرفت. لیکن بخش عمده این اثر، برای نخستین بار منتشر می‌شود.

کتاب از دوازده فصل تشکیل شده است: در سه فصل نخست، تعاریف و مفاهیم و نظریه‌های زیربنایی جامعه‌شناسی، مانند مثبت‌گرایی و تطور‌گرایی به تفصیل آمده است؛ از فصل چهارم به بعد، نظریه‌های شناخته شده‌ای همچون ساخت‌گرایی و کارکردگرایی مورد بحث و بررسی قرار گرفته، و در چهار فصل دیگر دیدگاهها و گرایشهای جدیدی، مانند «کنش متقابل نمادی»، «پدیدارشناسی»، «مبادله» و «روش‌شناسی مردمی» تشریح شده است.

هر فصل کتاب به چند بخش عمده تقسیم شده است: در بخش اول مفاهیم، نظریه‌ها و اصول هر مکتب، و در بخشهای دیگر معرفی آثار و آراء صاحب‌نظران به نام آن مکتب مطرح شده است. در پایان هر فصل، «مفاهیم کلیدی»، «پرسشها»، «یادداشتها» و «فهرست منابع و مآخذ» ارائه شده است. طرح مذکور تقریباً در تمامی فصلها رعایت شده است، به این امید که درک مطالب و فراگیری آن را تسهیل کند. امیدوارم که صاحب‌نظران نقایص و کمبودها را به دیده اغماض بنگرند و در صورت تمایل به نگارنده متذکر شوند تا در مجلدات دیگری که در دست تهیه است، جبران گردد.

در اینجا لازم می‌دانم که از استادان و همکاران ارجمند آقایان دکتر احمد احمدی و دکتر باقر ساروخانی که کتاب را یک بار مطالعه کرده و نکات مفیدی را متذکر شده‌اند و از آقای دکتر غلامحسین غلامحسین‌زاده ویراستار محترم کتاب و آقای یوسف اباذری به خاطر همکاریهای مؤثرشان و از دیگر همکاران و به‌ویژه دانشجویانی که به‌طور مستقیم و غیرمستقیم مرا یاری کرده‌اند، سپاسگزاری کنم.

والله التوفیق و علیه التکلان

غلامعباس توسلی